

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΓΥΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Δεν ξέρω γιατί, όταν μου λένε να κάνω φιλολογικές συνεντεύξεις, θυμάμαι την παρουσία του ιερέως που τον βάλανε να βγάλει το φίδι από την τρύπα. Και ενώ είχα αποφασίσει να πάρω πια αυτό το ξετσίπωτο, να τώρα ο «Νουμάς» που με δάξει στα αμμάτα. Λοιπόν, το πανηγύρι αρχίζει και η αμαρτία σ'α λαιμό του. Αρχίζει με τον κ. Γρ. Ξενοπούλο, τον «απονοσο φίλο» του «Νουμά», του υποφαινόμενου και όλων των γραφόντων:

«Ο συγγραφέας, που πειροδόλησε τον «Ηλιο, με δέχεται μέσα στη μικρή του φιλολογική φωλιά. Ένα γραφείο αληθινά κομψό, που δείχνει τη νοικοκυριότητα διάθεσης του κ. Γρ. Ξ. Στους τοίχους, ζωγραφίες και φωτογραφίες. Σεχωρίζω ένα δυσφορικό του Ψυχάρη, καμωμένο από το μακαριστό το Θέμο Άντινο. Ο σεβαστός μας Δάσκαλος είναι οκτισσαρισμένος σε μια καλή του ώρα: Κόκκινη επαριστική γραβάτα, κόκκινο τριαντάφυλλο και χαμόγελο. Την εποχή εκείνη ο «πόνος της καρδιάς» δα του ήταν ξένος. Άγνάνια στον Ψυχάρη, να ο «Αχιλλεύς Παράσχος» αγριοκοιτάζοντας με το «άστειον βλέμμα του». Και στη σειρά, ένα σωρό Μαρίκες και Κιθέλες. Φωτεινές Σάντρες και Πειρασμοί. Οι δόξες του κ. Ξενοπούλου.

Είναι κάμποσος κατ'όσον τώρα (από την εποχή που παίζιγαν οι «Φουιτταί»), που δεν τα πάω καλά με τον κ. Ξ. Μα για το χατήρι του «Νουμά», δίνουμε τα χέρια, κάνουμε «εκεχειρία» και η φιλοκονθένια αρχίζει. Μιλώ με το κείμενο μπροστά. Την προς Φιλήτιαν επιστολήν. Διαβάσω: «Ένας γλωσσολόγος υπάσχει στην Ελλάδα, ο Φιλήτιος».

— Έχει δίκιο ο Ψυχάρης, λέει ο κ. Γρ. Ξ. Ο Φιλήτιος στη δίσημη Πραγματική του μ'ας έδειξε μέθοδο, λεπτότητα και μερικές έντυλογίες του είναι θαυμάσιες. Είναι ο γραμματικός της Δημοτικής. Και για το χαμόγελό του δεν έχω καμιά αντίληψη.

— Πρέπει να χαμογελώ;

— Και να καγχάζουμε μάλιστα, απαντάει ο κ. Ξ., δάξοντας στα γέλια. Στον αφο μας κόνονται και δίνουν σημασία σε πράγματα και πρόσωπα, που μόνο ο Σαρδώνειος τους χρειάζεται. Συμφωνώ με τον Ψυχάρη και γελάω.

— Γελοιοθεραπεία, λοιπόν;

— Είναι η ύγεια της ψυχής.

— Για τα ιστορικά λάδια του κ. Χατζηδάκη, τι λές; Εκείνη η γενική του Μάρι, που θάρρεψε πώς ήταν η γενική του περιήρημον Λατινικού Marius;

— Δεν είμαι ειδικός. Έγώ δυο Μαρίους ξέρω. Το Μάριο της εποχής του Σύλλα, από τη Ρωμαϊκή Ιστορία και έναν άλλο...

— Το Μάριο της Τρίτης;

— Ακριβώς. Μα για τον κ. Γ. Χατζηδάκη έχω τη γνώμη πως είναι από τους δυο-τρείς γλωσσολόγους του κόσμου. Έπισημονας, που έχει ξρωτα με τη δουλειά του. Ξέρω μάλιστα μια κόρη που είναι ξετρελλάμενη μαζί του.

Γουρλώνω τα μάτια από κατάπληξη. Μα ο κ. Ξ. χαμογελάει και με βγάζει από την παρεξήγηση.

— Είναι μια φοιτήτρια της Φιλολογίας, ξετρελλάμενη επιστημονικά. Την έκαμε η αγαθή της γλωσσολογία, που πριν ούτε να την άκουση δεν ήθελε.

— Μά, ο κ. Χατζηδάκης είναι καθαρευονοϊάνος.

— Όχι! διαμαρτύρεται ο κ. Ξ. Δημοτικιστής είναι. Μόνο που αυτός τη λέει «δμιλουμένην των αλθουσών». Λοιπόν, σ'ας αιδόσας δμιλείται η Δημοτική.

— Χμ, εξαριώται. Μιλείται ή φραγκολεβατική.

— Ο κ. Χατζηδάκης μου έλεγε μια μέρα: «Ο τελευταίος υπάδης της επιστροφής εις την Ξενοφώντειον, απέθανε με τον Μισοτριώτη». Αν ο κ. Ξ. διαφωνεί σε κάποιες λεπτομέρειες με τον Ψυχάρη, με στη βάση συμφωνούν. Είναι και οι δυο μεγάλοι άρχηγοι της γλωσσικής μας αναγεννήσεως. Απορώ γιατί μαλώνουν — μια φορά μάλιστα, στα 90, κόντεψαν και να μονομαχήσουν — ενώ θάρρεπε να είναι ενωμένοι.

— Σαν τη Συνεργαζόμενη Αντιπολίτευση;

— Όχι πολιτικά, για το Θεό! Έδώ μιλάμε για τη φιλολογία!

— Μα πώς να ενωθούν, που ο κ. Χατζηδάκης τριονάζει πως τα βιβλία του Ψυχάρη δεν αξίζουν τίποτα;

— Δεν ξέρω αν είν' αλήθεια. Ο Ψυχάρης είναι δημιουργός. Είναι ο ιδεώδης γλωσσολόγος, γιατί είναι και ποιητής. Μόνο που καμιά φορά, στα μηθιστορήματά του, πλατείει λίγο. Μα από θαύμα, να τον δεν τα καταφέρνει, π.χ. ο «Γουάντσος».

— Όσοι παραδέχοντε πως μόνο οι δημιουργοί έχουν το δικαίωμα να κανονίζουν τη γραφή μας γλώσσα. Τότε πως οι κ. κ. Έπαπτες...

— Και τί κάνουν οι Έπαπτες, παρακαλώ; Αυτόι τα γράφανε τα διδακτικά; Όχι. Καλέσανε τον Παπακωνσταντίνου, το Νικητάνα, Ξιένα, δηλ. συγγραφείς, και ως είπαμε: «Θέλουμε βιβλία στη Δημοτική. Μα για τον παιδαγωγικό σκοπό η' αποσπώγει την πολυτυπία.» Έχουμε τώρα τα «Ψηλά Βουνά». Και για το περιεχόμενό του και για τη γλωσσική του μορφή είναι εκείνο που ως κάνει. Αν υπάρχον μέσα μερικά «διότι», «άλλω», «ως», αντί «γιατί», «αυτά», «ακό»,...

— Μάσχα;

— Παρακαλώ! Τα χαλαμπούρα διά τας «Αθήνας»!

— Κακή συνήθεια, κ. Ξενοπούλε. Άς θυστεί ο έρωτάς της κ. Άννης. Λοιπόν;

— Λοιπόν, και εδώ τα ίδια καθαρευονοϊάνια,

σὲ μιὰν ἄλλην ἔκδοσιν θὰ λείψουν. Τὰ διδακτικά εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὅγμα στὴν ἐπικράτηση τῆς Δημοτικῆς.

— Δηλαδή τῆς Μικτῆς ;

— "Οχι ! "Οχι ! Δὲν ὑπάρχει Μικτή. "Ολοι τῇ Δημοτικῇ γράφουμε. Τὴν ἀσεία μικτὴν, τὸν τραγέλαφο αὐτό, μόνο σὲ μερικὰ χρονολογήματα γέων τὴ θρίσκω.

— Εἶναι ἱστορικὸ πρόσωπον ὁ Ψυχάρης ;

— Ναί, μὰ ἐξακολουθεῖ νὰ γράφῃ τὴν ἱστορίαν. "Οπως στὴν ἱστορίαν τῆς Ἑκπαιδευσεως θὰ μείνουν καὶ οἱ ἄξιοι Πετροκόκκινος, Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης.

— Μὰ κανεὶς τοὺς δὲν εἶναι ποιητῆς σὺ οἶχῳ ἢ σὺ πεζό.

— Γι' αὐτὸ βάλανε ἐμᾶς νὰ γράφουμε τὰ διδακτικά. Τώρα γράφω καὶ ἐγὼ ἓνα γιὰ τὴν Δ' τάξιν. Μιὰ ἀπλὴ ἱστορία : Τὰ παιδιὰ μιᾶς οἰκογενείας διασπείρονται στὴν Ἑλλάδα καὶ βλέπουν τὴ ζωὴ τῆς.

— Ἡ νέα Γραμματικὴ τοῦ Κράτους ;

— Δὲ μοῦ ἄρσεν.

— Γιὰ τὰ «γενήματα, θρέμματα τοῦ Παρνασσοῦ», ποὺ ὀνομάζει ὁ Ψυχάρης ;

— Μὰ ἂν εἶναι ὁ Παρορίτης, δὲν εἶναι ὁ Ξενόπουλος !

— Γιατί ; Ὁ Παρορίτης, εἶναι συγγραφέας !

— Τὰ γραφόμενά του δὲν μοῦ ἄρσαν. Δὲν ἔχουν πνὴ. Οὔτε ὁ Γκόλφης.

— Ὁ ποιητῆς καὶ κριτικός ;

— Δὲν εἶναι τίποτε ἀπ' αὐτά.

— Ὁ Ποριώτης ;

— Ναί. Αὐτὸς μάλιστα εἶναι ὅπως τὸν θέλει ὁ Ψυχάρης : Τὸ αἰώνιο χαμόγελο. Καὶ ὁ Ταγκόπουλος. Θεατρικός μὲ ἀνώτερες προσπάθειες στὴν Τέχνη. Μὰ τὴν ἀγῶνα τοῦ «Νουμά» γιὰ τὴ Μικτὴ δὲν τὸν καταλαβαίνω. Ὁ κόσμος δέχτηκε πὰ τὴ Δημοτικὴ καὶ σὶα σχολεῖται, ὅπως σὺ θέατρο, ὅπως σὶα λογοτεχνικά μας βιβλία. Παράδειγμα καὶ ἡ «Διάπλασις». Τώρα γράφεται στὴ Δημοτικῇ, ἔχει ἔξῃ χιλιάδες συνδρομητῆς καὶ μόνο πέντε μᾶς τὴ γύρισαν πίσω γιὰ τὴ γλώσσα τῆς. Νομίζω πὺς ὁ «Νουμάς», ἀντὶ νὰ πολέμαί ἄδικα τοὺς Ἑπόπτας ποὺ κάμανε μιὰ ἐθνικὴ ἐργασία θάτανε καλλίτερα νὰ τοὺς συντρέχει σὺ ἔργο τοὺς.

Ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος ἐλάλησε. Εἶναι φρόνιμος ἄνθρωπος. Καὶ πρὸ φρόνιμοι ἄνθρωποι πηγαίνουν πάντοτε ἀπὸ τὸ πεζοδρομίου.

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γιὰ τὸ θάνατον τοῦ Πῶλ Ἀδάμ — Πῶς πέθανε ὁ Ἀντρέ-γεφ. — Τὸ βραβεῖον τοῦ Νόμπελ καὶ ὁ Κνουτ Χάμσον. — Μερικὰ ἱστορικὰ τοῦ Βραβείου. — Ἡ ἐργατικὴ μόρφωση σὺ Βερολίνο.

— "Ολα τὰ γαλλικὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ ἀφιερώνουν πολλές σελίδες σὺν ὀνομαστὸ Γάλλο μυθιστοριογράφον Πῶλ Ἀδάμ, ποὺ πέθανε ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες σὲ ἡλικίαν 57 χρόνων, ἀπὸ γρίπη, καὶ ποὺ ἀφήνει ἓνα τόσο πλατὺ καὶ προσωπικὸ ἔργο, ποὺ, κατὰ λέξιν ὁ Ζὰν ντε Γκουζμὸν ἀπὸ Mercure de

France, μπορεῖ νὰ λογαριαστῇ σὺν ἓνα ἀπὸ τὰ πῶ σημαντικὰ πνευματικὰ μνημεῖα τοῦ 19ου αἰῶνα.

Γιὰ ἓνα τέτοιο ἔργο, φυσικά, δὲν ἀρκοῦν μερικὲς σελίδες, γιὰ νὰ ζωγραφιστῇ καὶ μελετηθῇ Ἄλλωστε ἴσως δὲν εἶναι καὶ ἡ καταλληλότερη, γαλλικά, περίστασις γιὰ μιὰ τέτοια ἐργασία οἱ ἡμέρες τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατον ἐνὸς συγγραφέα. Ἀπὸ ὅλα ὅμως ποὺ γράφονται ἰς ἡμέρες αὐτῆς, βλέπει κανεὶς κατὰ πῶς ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ Πῶλ Ἀδάμ κρίνεται ἀπὸ ὅλους σὺν μιὰ θαρρετὰ ἀπόλεια γιὰ τὴ γαλλικὴ καὶ τὴν παγκόσμια φιλολογία.

— Ὁ Πῶλ Ἀδάμ πρωτοπαρουσιάστηκε σὺ φιλολογικὸν κόσμο κατὰ τὰ 1885, μιὰ ἐποχὴ ὅπου ὁ νατουραλισμὸς θριασκῶταν ἀκόμα σ' ὅλην τὴν δόξα, ἀρκαλὰ εἶχε ἀρχίσει νὰ χαράζει σὺν ὁρίζοντα ἡ ἀντίδρασις τοῦ συμβολισμοῦ. Ἔτσι λοιπὸν σὺ πρῶτον τοῦ ἔργου παρουσιάστηκε ἄλλος νατουραλιστῆς, σὲ τέτοιο μάλιστα σημεῖον, ποὺ ἡ φυσικὴ του ἐξέλιξις ἐπηρεε νὰ εἶναι νὰ περάσει τὰ σύνορα τοῦ νατουραλισμοῦ, καὶ νὰ πηδῇ σὺ ἀντίθετον στρατόπεδον. Κι' αὐτὸ ἔγινε. Ἐγινε συμβολιστῆς, καὶ ἔγραψε μαζί μὲ τὸ δικό μας τὸ Μωρετὰ «Τὸ τοῦ σιτῆς Μιράντας» καὶ «Τῆς Δεσποινίδος Γκωμπέρ». Στὴν παραπέρα ἐξέλιξιν τὸν ἀφοσιώθηκε στὴ μελέτη τῶν κοινωνικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν ζητημάτων, ἔτσι ποὺ ὀνόμαζε τὸν ἐαυτοῦ τοῦ ἀναρχικὸν σὶς «Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ὁμιλίας του». Ἐννοεῖται πὺς ὅλες τὸν αὐτῆς οἱ κοινωνιολογικῆς ἰδέες ἦταν καθαρὰ ἰδεολογικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ πεί οὔτοπιστικῆς. Ὁ Πῶλ Ἀδάμ, ἔλεγε ὁ Ρεμὺ ντε Γκουζμὸν, ἐδῶ καὶ καμιά εἰκοσιπενταριά χρόνια, — ὁ Πῶλ Ἀδάμ εἶναι ἓνα ἐπέροχον θέαμα. Κι' ἀπάνω σ' αὐτὸ προσθέτει ὁ Ζορὺ Λὰ Καρτιοννὲλ στὴ Revue Critique :

Ἦταν : ὑπέροχος, σὺν ἓνα τρομερὸν χάος. Τὸ χάος τῆς ἐποχῆς μας, ποὺ τὸ ἔργο του τὴν καθρεφτίζει μ' ὅλην τὴν τὴν κολοσσαία σύγχυση, δίνοντας, σὺ σύνολόν του, τὴν ἐντύπωση ἐνὸς σκοροῦ ἀπὸ δίκαια, ποὺ περιμένοντι ἐκεῖνον ποὺ θὰ τὰ ταχτοποιήσει. Μᾶς κάνει τὴν ἐντύπωση σὺν ἓνα μετάλλευμα ποὺ θρίσκεται ἀκόμα λωμένο σὺ χωνευτήρια, καὶ ἔχει ἀνάγκη, ἀφοῦ πρῶτα καθαρῶνται ἀπὸ τῆς σκοτεινίας, νὰ τοποθετηθῇ σὲ κατάλληλον καλοῦπι μὲ ἀρμονικῆς ἀναλογίας, ὅπου νὰ στερεοποιηθῇ στὴ μορφὴ ποὺ τοῦ πρέπει. Αὐτὸ του τὸ ἔργο θυμίζει ἴσως ἀκόμα περισσότερο ἓνα θεόρατον ὀγκώλειον, μισοπελεκημένον, ποὺ σ' ἀφίρει μόνον νὰ ματιέψεις τὸ σχῆμα τοῦ ἀγάλματος.»

— Γιωματὴ εἰρωνεία εἶναι ὡστόσο ἡ ζωὴ, καὶ γωματὴ εἰρωνεία λέμε πὺς πρέπει νὰναι καὶ ἡ τέχνη, ἂν θέλει νὰ βαδίζει παράλληλα μὲ τὴν ζωὴ. Τί ἄλλο πρέπει κανεὶς νὰ εἰπῇ, διὰ νὰ μαθαίνει μερικὰ πραγματικά, σὺν καὶ αὐτὸ ποὺ εἶχαμε διαβάσει, καὶ εἶχαμε μὲ μεγάλη ἐπιφύλαξιν ἀναφέρει πρὶν ἀπὸ καμπόσους μῆνες, σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ σελήν — γιὰ τὸ θάνατον τοῦ Λεωνίδα Ἀντρέγεφ : Γιατὶ ἡ πηγὴ ὅθεν εἶχαμε παρμένα τότε τὴν εἰδηση, μᾶς γεννοῦσε τὴν δυστυχία μὲ τῆς ἀστικῆς καὶ συντηρητικῆς τῆς ἀρχῆς. Ὁμως τώρα, πᾶνω ἀπὸ πέντε μῆνες ἀπὸ τὸ θάνατον τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφέα, διαβάσαμε σὺ «Στ

οιαλιστικά Μηγιάτικα Τεύχη» τοῦ Βερολίνου τὰκό-
λουθα :

«Τὸν περασμένο Σεπτέμβριον πέθανε ὁ Λεωνίδας
Ἀντρέεφ. Εἶχε γυρέσει λίγο Φιλανδικὸ ἥλιο, γὰρ
νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὸν Μπολσεβικισμό, ποὺ τοῦν θα-
σάνειε σὶ το κορμὶ καὶ τὴν ψυχὴ. Μπρὸς ἀπὸ τὸ ἀ-
ναρρωτήριό του ἔσκασε μιά μπόμπα ἀεροπλάνου. Ὁ
ποιητὴς δὲν πληγώθηκε. Ὅμως ἡ ἀδυνατισμένη του
καρδιά σταμάτησε ἔσπερ ἀπὸ λίγο. Ἦτανε μόλις
48 χρόνων.»

Γνωστὴ εἰρωνεία εἶναι ἡ ζωὴ, καὶ πολὺ πικρὴ
γὰρ κείνους ποὺ γυρεύουν νὰ τὴ διορθώσουν.

— Φαίνεται πὼς τοῦτος ὁ πόλεμος μᾶς ἔφερε
ποὺς παλιὸς καιροὺς, ὅταν χρειάζοντοσαν μῆνες
καὶ χρόνια γὰρ νὰ μάθει κανεὶς τί γινότανε, ἀπὸ
μὴ χάρα στὴν ἄλλη. Σὲ κάποιο περασμένο μας φύλ-
λο γράψαμε πὼς τὸ φιλολογικὸ βραβεῖο τοῦ Νόμ-
πελ δὲ δόθηκε σὶ τὸν Κνουτ Χάμσον, παρὰ σὶ τὸν
Σουηδὸ ποιητὴ Κάρλφελτ, ποὺ μάλιστα δὲν τὸ δέ-
χτηκε. Τώρα πάλι διαβάζουμε σὲ γερμανικὴ πηγὴ,
πὼς τὸ βραβεῖο Νόμπελ γὰρ τὸ 1919 τὸ πήρε ὁ
Κνουτ Χάμσον, ποὺ ἔκλεισε σὶς 4 τοῦ Ἀυγούστου,
ἀλλὰ νόθα, γὰρ ἐξήντα του χρόνια. Μ' αὐτὴν τὴν τε-
λευταίαν ἐγκαιρίαν μάλιστα τιμώθηκε σὲ πανηγυρικὴ
ἐκδοσὴ ὁ «Πάνας» του σὲ μόνο χίλια ἀντίτυπα.

— Ἰδοὺ καὶ μερικὰς πληροφορίες ποὺ παίρνουμε
ἀπ' τὸ Mercure de France γὰρ τὸ βραβεῖο τοῦ
Νόμπελ :

Ἐδῶ κι' εἰκοσιπέντε χρόνια ἀνοίχτηκε στὴ
Στοκχόλμῃ ἡ διαβίρη τοῦ μεγάλου Σουηδοῦ χημι-
κοῦ Ἀλφρέδου Νόμπελ, ποὺ ἄφινε τὸ μεγαλύτερο
μέρος τῆς περιουσίας του μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μοιράζον-
ται τὰ εἰσοδήματά της κάθε χρόνο πρὸς κείνους ποὺ,
σὶ τὸ διδόντα τοῦ χρόνου, ποὺ θὰ ἔχει κάθε φορὰ
περάσει, θὰ ἔχουν προσφέρει τίς μεγαλύτερες ἐπι-
φεισὶς στὴν ἀνθρωπότητα.»

«Τὸ εἰσόδημα θὰ χωρίζεται σὲ πέντε ἴσα μέρη,
ποὺ θὰ μοιράζονται :

«Τὸ πρῶτο σὲ κείνον ποὺ θὰ κάνει τὴ μεγαλύτερη
εφεύρεση ἢ ἀνακάλυψη σὶ φυσικά.

«Τὸ δεῦτερο σὶ τὸν ποὺ θὰ κάνει τὴ σπουδαιότερη
ἀνακάλυψη ἢ καλύτερη σὶ χημικά.

«Τὸ τρίτο σὶ τὸν ποὺ θὰ κάνει τὴ σπουδαιότερη ἀ-
νακάλυψη στὴ φυσιολογίαν ἢ τὴν ἱατρικὴν.

«Τὸ τέταρτο σὲ κείνον ποὺ, σὶ γράμματα, θὰ
παρουσιάσει τὸ ὑψηλότερο ἔργο ἀπὸ ἐποχὴ ἰδεολο-
γική.

«Τὸ πέμπτο σὲ κείνον ποὺ θὰ ἐργαστεῖ περισσότε-
ρο ἢ καλύτερα γὰρ τὴν ἀδερφοσύνην τῶν λαῶν, γὰρ
τὴν κατάργησιν ἢ τὸ λιγότεμα τῶν μονίμων στρα-
τῶν, καὶ γὰρ τὴν ἰδρυσιν, ἢ τὸ ἔσπλωμα τῆς ἰδέας
τῶν συνεδρίων τῆς εἰρήνης.»

Ὅρις ἀκόμα πὼς γὰρ πὴ δυὸ πρότα θάποφάσιζε
ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Σουηδίας, γὰρ
τὸ τρίτο τὸ Καρβόλειο Ἰνστιτούτο τῆς Στοκχόλμης
γὰρ τὸ φιλολογικὸ ἢ Σουηδικὴ Ἀκαδημία· καὶ γὰρ
τὸ τελευταῖο μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ πέντε μέλη, ποὺ θὰ
πὴ ὀρίξει ἡ Νορβηγικὴ Δίαιτα. Ἡ ἀπονομὴ τῶν
βραβείων θὰ γίνεται ὁλίως νὰ λογαριάζεται καθέ-
λου ἢ ἐθελούσια ἐκείνων ποὺ θὰ βραβεύων, γὰρ

νὰ παίρνει τὸ βραβεῖο ὁ πρὸ ἄξιος, εἴτε Σκανδινα-
ὸς· εἶναι, εἴτε ὄχι.»

— Τὸ φιλολογικὸ βραβεῖο ἔχει δοθεῖ ἵσαμε τώ-
ρα : Τέσσερις φορὰς σὲ Γερμανούς, τρεῖς φορὰς σὲ
Γάλλους, δυὸ σὲ Σουηδοὺς, δυὸ σὲ Δανούς, μιά σὲ
Νορβηγό, κι' ἀπὸ μιά σὲ Ἰσπανό, Ἰταλό, Ἀγγλό,
Βέλγο, Ἰνδό. Τὸ χρηματικὸ ποσὸ παῖζει ἀπὸ 150
ἵσαμε 300 χιλιάδες, ἀνάλογα μὲ τὰ εἰσοδήματα τοῦ
κάθε χρόνου.

— Τὸ φιλολογικὸ βραβεῖο Νόμπελ, ἀπὸ τότε ποὺ
μῆκε ὁ κανονισμός αἰώνας, τὸ πήραν οἱ ἀκόλου-
θοι :

1901. — Σουλὲν Περντῶμ, Γάλλος, γεννημένος
σὶ 1839.

1902. — Θεόδωρος Μόμσεν, Γερμανός, γεννημέ-
νος σὶ 1817.

1903. — Μπιερσινριένε Μπιέρσον, Νορβηγός,
γενν. 1832.

1904. — Τὸ μοιράσθηκαν ὁ Φριδ. Μιστρὰλ, Γά-
λλος, γενν. 1830, καὶ ὁ Ἰοσὲ Ἐισεγαράϊ, Ἰσπανός,
γενν. 1833.

1905. — Ἐρικ Σιένκεβιτς, Πολωνός, γεννημέ-
νος σὶ 1846.

1906. — Τζοζουὲ Καρνιτότσι, Ἰταλός, γεννημέ-
νος σὶ 1836.

1907. — Ρούντιγιρντ Κίπλιγγ, Ἀγγλός, γενν.
1865.

1908. — Ρούντιολφ Ὀϊκεν, Γερμανός, γεννημέ-
νος σὶ 1846.

1909. — Σέλιμα Λάγκερλεφ, Σουηδός, γεννημένος
σὶ 1858.

1910. — Πάουλ Χάϊε, Γερμανός, γενν. 1830.

1911. — Μωρίς Μάστερλιγγ, Βέλγος, γεννημέ-
νος σὶ 1862.

1913. — Ραμπιντρανάθ Ταγγόρ, Ἰνδός, γεννη-
μένος σὶ 1861.

1914. — Δὲ δόθηκε σὲ κανένα.

1915. — Ρομαίν Ρολλάν, Γάλλος, γενν. 1866.

1916. — Βέρνερ φὸν Χαϊντενστάμ, Σουηδός, γεν-
νημένος σὶ 1859.

Τὰ βραβεῖα τῶν τελευταίων χρόνων δὲν ἔχουν
ἀκόμα δημοσιευτεῖ σὶ ἐπίσημα πρακτικά τοῦ Βρα-
δείου τοῦ Νόμπελ, ποὺ ἡ ἐκδοσὴ τους σταμάτησε
ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἄρχισε ὁ πόλεμος.

— Ἡ Σχολὴ γὰρ τὴ μόρφωσιν τῶν ἐργατῶν τοῦ
Βερολίνου δημοσίεψε τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλί-
ας της γὰρ τὸ πρῶτο τρίμηνο τοῦ 1920. Σημειώ-
νουμε ἐδῶ τὰ μαθήματα, ποὺ μοιράζονται σὶς μέ-
ρες τῆς κάθε βδομάδας.

1) Ἡ παγκόσμια πολιτικὴ μετὰ τὸν πόλεμο. 2) Ἐ-
κράτος, Λαὸς καὶ Οἰκονομικὰ τῆς Ρωσίας. 3) Εἰ-
σαγωγὴ σὶ μᾶθημα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. 4) Οἱ
ὀρίζεις τοῦ παγκόσμιου πολέμου, ἱστορία τῶν 30 τε-
λευταίων χρόνων. 5) Ἱστορία τῆς σύγχρονης ἐργα-
τικῆς κίνησης. 6) Σοσιαλιστικὴ μόρφωσις. 7) Τέσ-
σερις διμῖλλες ἀπάνω σὲ φιλολογικὰ θέματα. α') Ὁ
Γκαίτε κι' ἡ ἐποχὴ του. β') Ὁ Χάινε κι' ἡ ἐποχὴ
του. γ') Ὁ ρασιοναλισμός (Ζολάς, Ἰφεν Χάουπ-
μαν). δ') Οἱ συγκαιρινοὶ (Ἐρ. Μάν, καινούργες
ἐπίδοτες, ὁ Βέρφελ κι' οἱ νέοι.)

ΜΟΥΣΙΚΗ

‘Η δρχήστρα του ‘Ελληνικού ‘Ωδείου.

— ‘Η δρχήστρα του ‘Ελληνικού ‘Ωδείου» έδωσε την περασμένη Δευτέρα (17 του Φλεβάρη) στο Δημοτικό Θέατρο την τρίτη της συμφωνική συναυλία. Ο καθηγητής του πιάνου κ. Πίνδιος στο Κονσέρτο του Γκυρήκ, φανέρωσε δύναμη κ’ επίδοση εξαιρετική, αίσθημα λεπτό και τέχνη ανώτερη. ‘Η κ. Σπεράντζα Καλό με τη γνωστή της επιμελημένη φωνή, τραγούδησε την περίφημη «Αρία» του Χαϊντελ, δυο τραγούδια του Νιντάκ και την «Αρρεβωνιαστική» του Τυμπαριστή» του Σαίν Σαν πάνου στη γνωστή μπαλάντα του Βιχτώρ Ούγγω. ‘Η συναυλία έκλεισε με την «Εισαγωγή και φούγκα» του Λαυράγκα, πάνου στο μοτίβο του δημοτικού τραγουδιού «Κάτου σ’ του Βάλτου τα χωριά», συνδυασμένο με μαεστρία που τιμά τη σύγχρονη μουσική μας.

— Από ένα δημοτικό ποίημα του κ. Στέλιου Σπεράντζα της σειράς των ΨΗΦΙΔΩΤΩΝ, που εκδόθηκε τελευταία, «Το κέντημά της», εμπνεύστηκε ο μουσουργός κ. Θ. Σακελλαρίδης και το τόνισε με μια καθαρώς ‘Ελληνική μουσική.

Το όρατο αυτό τραγούδι, που καρφώνει την πεταλούδα στο κέντημά της ή χωριατοπούλα, το εξέδωκε ο εκδοτικός οίκος «ΜΟΥΣΙΚΗ» των κ. κ. Μυτακίδη και Μακροή στη σειρά των ‘Ελληνικών τραγουδιών του κ. Θ. Σακελλαρίδη.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΥΠΑΡΙΣΙ

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Στον τελευταίο «Νουμά», σε μια κριτική για τον κ. Ευστάθιο ‘Αθανασιάδη, είναι —για δείγμα ίσως της τέχνης του— κι’ ένα τραγούδι που χαρακτηρίζεται «αριστοτεχνικό», παρμένο από τα «Μικρά Έλεγεια» του ‘Ελληνογάλου ποιητή. Δεν ξέρω τί στοχαστήκανε οι άλλοι, που το διαβάσανε. Μά εγώ, στις δυο εκείνες στροφές χαιρέτισα έναν παλιό μου γνώριμο, ντυμένο τώρα με Παριζιάνικο κουσούμι. Έξηγημάι :

Στα παλιά χρόνια της «Εστίας» —ήσουνα τότε ο Νουμάς πών «Φαινομένων και Πραγμάτων»— δημοσίεψα ένα σονέτο μου, το «Κυπαρισάκι». ‘Αργότερα, στα 1910, έβγαλα τον «Ανθισμένο Δρόμο» και τ’όσα στο βιβλίο μου. Φαίνεται πως το «Κυπαρισάκι» άρεσε, γιατί το είδα ύστερα σε διάφορα περιοδικά. Και ο Φιλέας Λεμπέρκ το παίνεσε στην κριτική του στο «Μερκνρ ντε Φράνς». Είναι τούτο :

Τό πράσινο, αδελφέ μου, κυπαρίσι
που σ’της αβλής εφύπτερες τη μέση,
τό μάτι μου θερμά τ’χει αγαπήσει
κι’ όλη ή ψυχή μου άπάνου του έχει πέσει.

Πέρον, ή λιγνή κορφή του είχε μπορέσει
στο μέτωπο άπαλά να με φιλήση,
Ψηλότερη είναι εφέτος, μ’ έχει άφήσει
και τ’χει κορδάνα κι’ άστρα να φορέση...

Κι’ διαν για μένα έρθει ό καιρός, όπου όντας
παραδομένος άπολμα στα χρόνια
φιλι δε θά προσμένω, όστε και χάδι.
θα χωριστούμε πιά μια μέρα αιώνια :
‘Εού θα πής τό φώς άναζητώντας
κι’ εγώ θα κατεβαίνω στο σκοτάδι !

Καθώς βλέπεις, τα δυο τραγούδια μοιάζουνε τόσο πολύ, που ή ό ένας πρότειν νάν το πήρε από τον άλλον, ή πρότειν να παραδεχτούμε πως δυο... μεγάλα άνέματα άπαντηθήκανε στη ρίζα ενός κυπαρισσιού ! ‘Ως τόσο, δεν έφιλοδόησα ποτέ μου να τα ξεδειτώ στο Παρίσι, για να γίνω Ζάν Μωρεάς, γιατί πέρασε πιά και ό καιρός, που ό Δήμος ‘Αθηναίων αποφάσισε να στείλη στις Ευρώπες ένα νέο ποιητή —σήμερα ‘Αριστειόχο— προς εφύπτερας ποιητικές σπουδές.

Με ήφ’απ’η
ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

Σ. ι. Ν. Θαρρούμε πως μια τέτοια σύμπτωση —σαν κι’ αυτή που πράγματι υπάρχει στην ιδέα του μικρού κυπαρισσιού που έχει το μπόι του ανθρώπου και που μεγαλώνει και τον αφήνει κάτω,— δεν είναι δύσκολο να τύχει, και δε δικαιολογεί τα συμπεράσματα του φίλου κ. Στ. Δάφνη. ‘Αφού μάλιστα ή κεντρική να πούμε ιδέα και οι ουσία του τραγουδιού του κ. ‘Αθανασιάδη βρίσκεται στο «Αντίο ! ‘Εγώ δεν μπορώ νάνέβω, για να σε φτάσω—και σ’ν δεν έχεις για να κατέβεις, παρ’ό μόνο τον ίσκιό σου που θα σ’είσεις μια μέρα διαν θα είσαι μεγάλο—σ’ν τόφο μου». Τό πως το κυπαρίσι φέρνει την ιδέα του θανάτου, και στους δυο, δεν είναι παράξενο. «Φυτέψατε κυπαρίσσοι στον τάφο μου έπάνω...» έλεγαν κι’ οι ρωματικοί.

ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

‘Αγαπητέ φίλε

...Τό ΝΟΥΜΑ τον παίρνω ταχτικά. Τι λαμπροφύλλο !. Με χαρά διάβασα πως οι άναγνώστες τον τριπλασιαστήκαν και δεν άμφιβάλλω πως γρήγορα θα τετραπλασιαστούν. Τό πιο εύχάριστο σε τούτο είναι που βλέπω ότι οι Ρωμοί άρχίζουν να αγαπάνε τη γλώσσα τους.

Δεν άμφιβάλλω, άγαπητέ Ταγκόπουλε, ότι τό παρόν έργο που άνάλαβες για δεύτερη φορά θα στεφθεί μια μέρα από πλήρη επιτυχία.

Τουλάχιστο οι κατοπινοί μας θα άναγνωρίζουνε με εύγνωμοσύνη, τι χρωστάει ή πνευματική ‘Ελλάδα σε σενα. Μη νομίσεις πως θέλω να σε κοπιμεντάρω. Βρισκόμενος τώρα σε Χόρσ, που έχει μπροστά της γκρεμό και πίσω όρεμα, κρίνω τα ‘Ελληνικά ποάματα πιο ψύχραιμα και πιο άντικειμενικά από τότε που βρισκόμουνα στην άγαπημένη μου ‘Ελλάδα, μέσα στον κύκλο των δημοτικιστών. Και βλέπω τώρα πιο φανερά, σε ποιό μέρος βρίσκεται ή αλήθεια, τό δικιο και τό μέλλον. ‘Οτι έχουν οι δημοτικιστές, όπως μου φαίνεται, με τό μέρος τους την εργατική τάξη της Νέας και Μεγάλης ‘Ελλάδας, είναι ίσως τό πιο άμορφο σημείο στο γλωσσικό άγώνα..

Σε χαιρετώ με όλη μου την καρδιά

δικός σου

Βερολίνο 16/2/20

A. STEINMETZ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Βγήκε ο α' Ερμάνος και Δωροθέα του Ικαίτε
μετάφρ. Κ. Θεοτόκη. Έκδ. Γ. Βασιλείου.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

La Revue Critique. (10 Φλεβ.) Ζαν Λονάν. Για το Ζω-
νάρ στην Αθήνα. Σόρζ λε Καρτοννέλ: Για τον Πάολ. Άδάμ.
Αργί Μαρτινό. Φυσιολογική μελέτη για τη «Συμβίωση»
στη φύση. *Αργί Μπιντού:* Η ζωντανή μουσική. *Φρ.*
Πλεσσές: Ποίημα κτλ. κτλ.

Le Monde Nouveau. (Γενάρης). Για το θάνατο του Πάολ.
Άδάμ. *Περόξιο:* Τσαρισμός και πανολαβισμός. *Βικτ. Μι-
σελέ:* Για το Λεόν Μπουρζουά. *Μονταγκνέ Μπέλ:* Η Έλ-
λάδα στη πρόθυρα μιας καινούργιας ζωής. *Ραιμόν Κλωζέλ:*
Αρχαία Προελόντια; λυρικές πρόξες. Διάφορες μελέτες
σχετικές με την Κοινωνία των Έθνών. κτλ. κτλ.

Mercur de France. (15 Φλεβ) Η γαλλ. πολιτική στη
Ρωσία. *Φερδ. Έρόλδ* ο Βεράρεν, ποίημα. Οι πίνακες των
χρωμάτων. *Σμίλ Ζαβί:* Έμιλ. Ζολά ή «Πετώ το γάντι».
Γκερνούρ Λε Ροά: Ποιήματα. *Άλεξ Νταβίδ.* Οι Ένδρες με
τους Άγγλους. Το πρόβλημα της ακριβής ζωής. κτλ. κτλ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Κ. Μιμ. Οι λευτεριές που παίρνεις στο δεκαπεν-
τασάβλο δεν είναι όλες σωστές. Έπειτα τέτοιες άνωμα-
λίες, να τις πούμε, πρέπει να δικαιολογούνται από το νόη-
μα. Αυτός ο στίχος λ. γ. δεν είναι στίχος: «Στάφροστέ-
φανο μόνο πελάγι που τ' άσημόνει». Η ουσία άρκετά
καλή.—κ. Χ. Θεοχ. Θά δημοσιευτεί η Κλεισμένη πόρτα.
Παρακαλούμε να γράφεις λίγο καθαρότερα.—κ. Α. Ακρ.
Λιγάκι δημοσιογραφικό.—κ. Α. Φ. Αυτά όλα έχουν μελε-
τηθεί κι' ειπώθει από τον Ψυχάρη. Άλλωστε γλωσσικές με-
λέτες από ανθρώπους ειδικούς που έχουν να πουν τίποτε
νέο, ευχαρίστως δημοσιεύει ο «Νουμάς». Όπως λ. γ. τάρ-
θρα που βάζουμε τώρα, του κ. Φιλίππα.—*Viví.* Όχι.—κ.
Θαν. Μικ. Δεν είναι και κακό, όμως λέμε πως θα γράφεις
και καλύτερα, και περιμένουμε. Χαιρόμαστε που βλέπουμε
πως μόνος καταλαβαίνεις τον άνηφορο που πρέπει νάνέβει
κανέναν, γυι να φτάσει.—κ. Ίεκ. Άν και κάπως άτεχνο,
είναι όμορφο, και θα δημοσιευτεί. Όμως γιατί λες πως ό
πρώτος σου στίχος έχει χασμωδία; δεν έχει καμιά: Όχιτώ
συλλαβές

«Μπο-νό-ρα ή-Χρύ-σω-ή-ώ-μορ-φη».
Χασμωδία είναι το: Πά-ει-μφο-στά κτλ. Να την κάνουμε:
τραβίει;—κ. Γ. Κίτο. Λάβαμε τις σάν πρόξες. κ. Μ. Β.
Θά δημοσιευτεί.—Α' ές-οπιρέ. Πράγματι το πέτυχε το
Ντό! Θά δημοσιευτεί.—κ. Αν. Δογγ. Εύχαριστούμε για το
γράμμα σου. Οι στίχοι σου θένε δούλεμα. Τα μεγαλύτερα
ψευδία: χασμωδίες κι' άτυγες λέξεις σάν: πανίερον, Ή
στράτα μου έσμιξε με τάπειρο κενό, Κούφιος ό πόθος του
παλιού, όμως και ξαχαρένιος κτλ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αποφασίς

Έχοντας επί όψιν την έν τώ φύλλω υπ' αριθμόν
290 του παραστήματος της Έφημερίδος της Κυ-
βερνήσεως της 7ης Δεκεμβρίου π. έ. δημοσιονθε-
σαν προκήρυξιν μειοδοτικής δημοπρασίας διά την
προμήθειαν ήλικού κατασκευής των τηλεγραφικών
και τηλεφωνικών γραμμών, ως και τηλεφωνικών
έγκαταστάσεων του Κράτους, παρατείνονμε την δε-
σφειόσαν προθεσμίαν υποβολής προσφορών επί ένα
μήνα, ήτοι μέχρι της 30ής Μαΐου 1920, ήμεραν
Σάββατον και ώραν 11 π.μ.

(Έκ του Υπουργείου της Συγκοινωνίας)

Η ΣΚΛΗΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΑ

Άπ' του Ρήγα Βορηά το κατάστρο παλάτι
πούν' άπάνω χτισμένο στα χιονόδάρτα όρη
ο' ένα μαύρο θυμώζο, σ' έν' άκράτητο άπ
βγήκε βόλτα να πάρει ή χαϊδούσα του κόρη.

Πήρε γύρα τους λόγγους και τ' άπόρθενα δάση
τά ρουμάνια, τις ρούγες, στις ρουβέρες να φτάσει
Οί βοσκοί που την είδαν να περνά, φοβηθήκαν
και διπλά μες τις κάπες τις χοντρές τους χωθήκαν.

Μπαίνει μες στο χωριώ, και οί χωριάτες με μιά
—καλώς ήσθες—της λένε—ώ κυρά Παγωνιά.
Και ή Ρήγισσα Κόρη άπαντά με καμάρι
—κρυαρώστια χωριάτης από με δε θά πάρει.

Καβαλάει και φεύγει, στην Πρωτεύουσα μπαίνει
πούναι όλοι στις γούνες, στα παλτά τους χομένοι.
Μά βοιστές και θλαστήμιες από κάθε μεριά
να της ρίχνουν άκουει, να τη λένε καυιά.

Και ή χαϊδούσα ή Κόρη του Βορηά που παγώνει,
σταματά, ξεπερσέει, κτρινίζει, θυμώνει,
Την άρρώστια φωνάζει και το χάρο καλαί,
στρώνει μαύρο τραπέζι κι άρχινά να γλεντάει.

Σύρα

Ε. ΜΟΝΟΓΙΟΣ

Τό να κρύγεται κανείς ανάξιο. Τό να κρύγεται
πάτι την καθαριό του σκέψη σε όσους με πη σω-
στάρον άγαπά, όχι μόνο ανάξιο, μα και άποιο. Πει-
ράζει το αίτημα. Μοιάζει σάν άπιστία της καρδι-
ας προς της καρδιά. Τί να ζή κανείς, έν δυο ζή δε
λέει την αλήθεια; Είναι και χοός.

Στην Έλλάδα γλήγορα έννοουνε, έν και δε φαί-
νεται. Οί νέοι κάθε μέρα, κύκλους καινούριους χαι-
ρετούνε. Ό ήλιος ανατέλλει.

Ό γλωσσικός πόλεμος, που γίνεται σήμερα στην
Έλλάδα, είναι ό ίδιος κι απαράλλαχτος με κελονε
της Ίταλίας, στην έποχή όπου λαγαριαζότανε για
κρίμα, το μεταχειρίσματος γλώσσας άλλης από τη Λα-
τινική.

Τό μεγάλο τό ζήτημα, τό μόνο, για ένα έθνος ποι
τάξιζει, έθνος να λέγεται, είναι νάχη μιά γλώσσα
που να μπορεί όλος ό κόσμος, ίσα με τον παπεινότερο
πολίτη, να τη μαθαίνει, να τη γράφει και να τη μι-
λά. Μονάχα ή νέα γλώσσα γεμίζει τέτοιο έναν
δσο.

Σήμερα στην Έλλάδα ό συγγραφέας πρέπει να εί-
ναι γλωσσολόγος μαζί και ποιητής.

Χωρίς την επιστήμη, άδύνατο να γνωρίζουμε
τους γλωσσολογικούς νόμους. Χωρίς άισθημα, εί-
ναι άδύνατο να καταλάβουμε την ανάγκη τους, τον
τρόπο και τη στιγμή της εφαρμογής τους.

Ψυχάρης